

PACHETUL I: ANTROPOLOGIE CULTURALĂ ȘI ETNOLOGIE GENERALĂ

1) Teoria culturalistă în antropologie

Concepte: cultură, determinism cultural, model cultural (*pattern*), relativism cultural.

Bibliografie:

Cuche, Denys, *Noțiunea de cultură în științele sociale*, Iași, Institutul European, 2003, p. 52-77.

Deliege, Robert, *O istorie a antropologiei. Școli, teorii, autori*, Chișinău, Editura Cartier, 2006, p. 122-169.

Geraud, Marie-Odille, Leservoisier, Olivier, Pottier, Richard, *Noțiunile cheie ale etnologie. Analize și texte*, Iași, Editura Polirom, 2001, p. 89-101; p.144-151.

Barem: definirea conceptului de cultura din punctul de vedere al antropologiei culturale (2 p.); prezentarea contribuției principalilor reprezentanți ai culturalismului american (4p.); explicarea importanței perspectivelor deschise de abordarea culturalistă în studiile de antropologie (3p.)

2) Corpul uman – construct cultural

Concepte: natură-cultură, tehnicile corpului, practici corporale.

Bibliografie:

Le Breton, David, *Antropologia corpului și modernitatea*, Timișoara, Editura Amarcord, 2002; reed. Chișinău, Editura Cartier, 2009.

Courtine, Jean-Jacques, *Corpul anormal. Istoria și antropologia culturală a diformității*, în Alain Corbin, Jean-Jacques Courtine, Georges Vigarello (coord), *Istoria corpului*, vol. III, Mutațiile privirii. Secolul XX, București, Editura Art, 2009, p. 227-323.

Mauss, Marcel, *Les techniques du corps*, Journal de Psychologie., XXXII, ne, 3-4, 1934 (http://classiques.uqac.ca/classiques/mauss_marcel/socio_et_anthropo/6_Techniques_corps/Techniques_corps.html).

Barem: descrierea raportului între condiționarea biologică și determinarea culturală (3p.); prezentarea semnificației practicilor corporale efectuate în vederea înscrierii într-un model cultural (3p.); explicarea rolului deținut de corp în asumarea identității sociale (3p.)

3) Identitatea orașului - spațiul urban privit ca text

Concepte: textualizare, teritorialitate, eșantionare, replicabilitate.

Barem: explicarea relației dintre cultura vizuală și mediul urban (2 p.); prezentarea a cel puțin două clasificări ale spațiului urban, cu exemple adecvate (3 p.); menționarea a cel puțin trei concepte operaționale pentru analiza etnologică a spațiului urban (3 p.); elemene de originalitate în abordarea subiectului (1p.)

Panea, Nicolae 2001 *Antropologie a urbanului*, Ed. Cartea Românească, București, pp.5-70.

PACHETUL II: ETNOLOGIE, ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR - PERSPECTIVE ROMÂNEȘTI

1) Fundamentul mitic al obiceiurilor familiale și calendaristice

Concepte: mit, ritual, ceremonial, sacru/profan

Bibliografie:

Eliade, Mircea, *Sacrul și profanul*, București, Humanitas, 1992 (88-93; 126-128; 128-131; 134-137; 174-177)

Pop, Dumitru, *Obiceiuri agrare tradiționale românești*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1989 (15 – 24)

Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Univers, 1999 (13 – 21; 33 – 41)

Barem: identificarea fundamentului mitic comun (1 p.); comentarea semnificațiilor mitice și a raportării existenței umane la valorile modelatoare ale sacrului (3 p.); analiza componentelor rituale a obiceiurilor (2 p.); exemplificări și comentarii cu evidențierea mutațiilor funcționale și semantice (3 p.)

2) Sistemul relațiilor de rudenie românești ca fundament al obiceiurilor familiale

Concepte: consangvinitate, afinitate, înrudire spirituală, patrilinearitate, virilocalism, ceremonial

Bibliografie:

Constantinescu, Nicolae, *Etnologia și folclorul relațiilor de rudenie*, București, Ed. Univers, 2000 (p. 53-150; 211-231)

Costaforu, Xenia – *Cercetarea monografică a familiei*, București, Tritonic, 2005 (p. 85 – 128)

Marian, Simeon Florea, *Trilogia vieții*, București, Cultura Națională, 1995 (I: 47-62; 102-109; 153-172; 388-393; 519-522)

Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Ed. Univers, 1999 (p. 22-32; 155-177; 178-195)

Stahl, Paul H. – *Triburi și sate din sud-estul Europei. Structuri sociale, structuri magice și religioase*, București, Ed. Paideia, 2000 (p. 115-135)

Barem: prezentarea modelului familial românesc și încadrarea lui în modelele universale (3 p.); tipuri de relații de rudenie și raportarea lor la cele trei momente ale existenței umane (2 p.); consecințele rituale și ceremoniale ale înrudirii, analiză asupra secvențelor obiceiurilor (3 p.); raportări la repertoriul folcloric specific acestora (1 p.)

3) Contexte de inițiere și afirmare a cetelor juvenile masculine / feminine

Concepte: inițiere, norme, ceremonial

Bibliografie:

Bot, Nicolae – „Șezătoarea în zona Năsăudului” în vol. *Studii de etnologie*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2008 (p. 7 – 47)

Caraman, Petru, *Colindatul la români, slavi și la alte popoare*, Ed. Minerva, 1983 (p. 579-589)

Gennep, Arnold van (1909), *Riturile de trecere*, Ed. Polirom, Iași, 1996 (cap. I)

Giurchescu, Anca – „The power of Dance” (var. românească, în *Centenar Mihai Pop*)

Moise, Ilie, *Confrerii carpatice de tineret*, Sibiu, Ed. Imago, 1997, (p. 61-78, 97-109, 121-137)

Barem: indicarea principalelor contexte sociale de inițiere a tinerilor în viața comunităților tradiționale românești (1 p.); identificarea și analizarea funcțiilor instituțiilor juvenile (2 p.); comentarea raporturilor de gen pe care le implică funcționarea cetelor juvenile (1 p.); raportarea acestor funcții la repertoriul specific fiecărui context (2 p.); exemplificări și analize asupra a minimum trei piese repertoriale contextuale (3 p.)

4) Repertoriul de nuntă: specificitate, repartizare teritorială, forme și motive folclorice

Concepte: ritual, actant, sincretism funcțional și de limbaj

Bibliografie:

Gennep, Arnold van (1909) – *Riturile de trecere*, Polirom, Iași, 1996 (cap. I)

Marian, Simeon Florea, *Trilogia vieții*, București, Cultura Națională, 1995 (I: 87-101; 153-171; 234-239)

Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Univers, 1999 (p. 155-177)

Șeuleanu, Ion - *Poezia populară de nuntă*, București, Minerva, 1985 (p. 44-78)

Barem: structurarea unui scenariu ritual-ceremonial ideal al obiceiurilor nupțiale/funerare (1,5 p.); raportarea acestuia la modelul universal și relevarea diferențelor zonale (2,5 p.); repartizarea secvențială a repertoriului nupțial/funar cu evidențierea funcțiilor și categoriilor specifice (2 p.); analiza a minimum 2 piese repertoriale (filoane mitice, raportarea la datele etnografice, motive caracteristice) (3 p.)

5) Repertoriul funerar: specificitate, repartizare teritorială, forme și motive folclorice

Ciubotaru, Ion H., *Marea Trecere*, București, Cultura Națională, 1999 (p.: 136-162; 205-230; 215-217)

Gennep, Arnold van (1909) – *Riturile de trecere*, Polirom, Iași, 1996 (cap. I)

Marian, Simeon Florea, *Trilogia vieții*, București, Cultura Națională, 1995 (III: 67-147; 254-257)

Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Univers, 1999 (p. 178-195)

Pop, Mihai, *Mitul Marii Treceri în Folclor românesc II*, București, Cultura Națională, 1998 (p. 203-219)

6) Repertoriul specific și reflectările în folclorul românesc ale păstoritului

Concepte: valori modelatoare, lectură etnologică, funcție, tradiții orale / manifestări cutumiare

Bibliografie:

Densusianu, Ovid, *Vieața păstorească în poezia noastră populară în Flori alese din cântecele poporului; Vieața păstorească în poezia noastră populară; Folclorul. Cum trebuie înțeles; Graiul din Țara Hațegului*, București, Editura pentru Literatură, 1966 (p. 283-293; 359-417)

Iordache, Gheorghe, *Ocupații tradiționale pe teritoriul României*, Craiova, Scrisul Românesc, 1986 (II: 7-41)

Vuia, Romulus - „Tipuri de păstorit la români” în *Studii de etnografie și folclor* (vol II – Antologie de Mihai Pop și Ioan Șerb), București, Ed. Minerva, 1980 (p. 205 - 363)

Rösener, Werner, *Țăranii în istoria Europei*, Iași, Ed. Polirom, 2003 (p. 120-142; 161-178)

Barem: prezentarea sintetică a caracteristicilor păstoritului (2 p.); repere mitologice ale ocupației și reflectarea lor în cultura populară (3 p.); comentarea „problemelor adiacente” ale păstoritului românesc reflectate în tradiția orală (3 p.); teme și motive specific pastorale în lirică (1 p.)

7) Repertoriul specific și reflectările în folclorul românesc ale agriculturii

Concepte: valori modelatoare, lectură etnologică, funcție, tradiții orale / manifestări cutumiare

Bibliografie:

Iordache, Gheorghe, *Ocupații tradiționale pe teritoriul României*, Craiova, Scrisul Românesc, 1985 (I: 9-74)

Pop, Dumitru, *Obiceiuri agrare în tradiția populară românească*, Cluj-Napoca, Editura Dacia 1989 (p. 25-132)

Rösener, Werner, *Țăranii în istoria Europei*, Iași, Ed. Polirom, 2003 (p. 120-142; 161-178)

Barem: prezentarea sintetică a caracteristicilor cultivării pământului de-a lungul istoriei românilor (2 p.); repere mitologice ale ocupației și reflectarea lor în cultura populară (3 p.); repere festive în calendarul ocupațional agrar și concretizarea lor repertorială (4 p.)

8) Calendar și calendare populare românești reflectate în practicile culturale și în creația orală tradițională

Concepte: timp sacru, timp profan, timp mitic, timp ritual.

Barem: justificarea existenței mai multor calendare în istoria culturii (2 p.); justificarea existenței mai multor calendare populare românești (2p.); specificarea tipurilor de calendare tradiționale (astronomice, ocupaționale, popular-religioase), cu exemple adecvate (4 p.); explicarea interferențelor posibile între calendarele populare românești (1p.)

9) Reflectarea timpului și a sărbătorii în culturile tradiționale și în creația orală tradițională românească

Barem: explicarea percepției calității discontinue a timpului în culturile tradiționale prin raportarea la sacru (2,5 p.); explicarea distincțiilor și interferențelor dintre timpul sacru și timpul profan, cu exemple adecvate (2 p.); explicarea percepției sărbătorii în culturile tradiționale, prin raportarea la conceptele de mit și ritual (2,5p.); ilustrarea percepției sărbătorii în culturile tradiționale, prin referire la texte folclorice rituale care codifică poetic sărbătoarea (2p.)

Bibliografie

Băncilă, Vasile 1996 (1936) *Duhul sărbătorii*, Ediție îngrijită de Ileana Băncilă, Ed. Anastasia, București, pp.26-46.

Eliade, Mircea 1992 (1957 *Das Heilige und das Profane* 1965 *Le Sacré et le Profane*) *Sacru și profanul*, traducere din limba franceză de Rodica Chira, Ed. Humanitas, București, pp. 64-89 (*Timpul sacru și miturile*)

Ghinoiu, Ion 1997 *Obiceiuri populare de peste an. Dicționar*, Ed. Fundației Culturale Române, București, pp.245-270.

Olteanu, Antoaneta 2001 *Calendarele poporului român*. Calendarul sărbătorilor cu dată fixă. Calendarul sărbătorilor mobile. Calendarul anotimpurilor. Calendarul săptămânal. Calendarul zilelor și al nopților. Calendarul lunar, Ed. Paideia, București, pp. 6-16.

10) Personaje mitice în cultura tradițională românească și destinul lor epic

Concepte: Sacru, mit, personaj, mitizare, desacralizare, mit și narațiune

Barem: distincția personaj / persoana (2 p.), portretul unui personaj mitic (2 p.), destinul literar al unei personaj mitic (2 p.), prezentarea contrastivă a portretului unui personaj mitic și dubletul său narativ (3 p.)

Angelescu, Silviu – *Mitul și literatura*, București, Univers, 1999 (p. 19-118)

Angelescu, Silviu – *Legenda*, Târgoviște, Ed. Valahia, 2002

Eretescu, Constantin – *Fata Pădurii și Omul Noptii. În compania ființelor supranaturale*, București, Ed. Compania, 2007 (p. 50-56; 56-76; 113-115; 124-151)

Hedeșan, Otilia – *Pentru o mitologie difuză*, Timișoara, Ed. Marineasa, 2000 (p. 106-204; 274-282)

11) Tipul de erou baladesc în comparație cu eroul din basm

Concepte: Personaj, personaj baladesc, personaj din basm, narațiune

Barem: teoria personajului (1 p.), portretul personajului baladesc (1 p.), portretul eroului din basm (1 p.), tehnici de realizare a portretului – prezentare contrastivă (1 p.), conflicte epice în care sunt prezente personajele și rezolvarea lor acestor conflicte (3 p.), studiu de caz aplicat pe două personaje din baladă și basm (2 p.)

Bibliografie:

Angelescu, Silviu – *Legenda*, Târgoviște, Ed. Valahia, 2002

Caraman, Petru - „Asupra originii și genezei unor balade sud-est europene având ca subiect fapte extraordinare” în *Studii de etnologie*, București, Cultura Națională, 1998 (p. 366-409)

Ispas, Sabina - *Povestea cântată*, București, Ed. Viitorul Românesc, 2001 (p. 72-114; 130-141; 141-165)

Păun, Octav, Angelescu, Silviu – *Balade, cântece bătrânești și doine*, București, Ed. Minerva, 1989 (studiul introductiv)

PACHETUL III: METODICA CERCETĂRII ETNOLOGICE

1) Metode de cercetare, înregistrare și reconstituire a obiceiurilor tradiționale

Concepte: metode orale, observație directă, experiment etnologic

Bibliografie:

Laplantine, Francois, *Descrierea etnografică*, p. 106-112

Pop, Mihai, *Îndreptar pentru culegerea folclorului*, CSCA-CCCP, București, 1967 (p. 41-77, respectiv cap. V, VI și VII)

Știucă, Narcisa, *Cercetarea etnologică de teren, astăzi* (p. 49-105)

Barem: clasificarea metodelor de cercetare etnologică de teren și raportarea la principiile generale ale acestora (2 p.); relevarea locului și rolului metodelor principale în etapele anchetei și cercetării (3 p.); discuții deontologice (2,5 p.); tipurile actuale de înregistrare (norme, dificultăți și soluții de surmontare a acestora) (2,5 p.)

2) Metode adecvate în etnologia urbană

Barem: prezentarea etapelor metodologice necesare în cercetarea etnologică urbană (3 p.); descrierea a cel puțin trei metode adecvate în etnologia urbană (3 p.); Explicarea importanței metodei etnobiografice (istoria vieții) în etnologia urbană (2 p); Elemente de originalitate în abordarea subiectului (1p.)

Bibliografie:

Frunțelată, Ioana-Ruxandra 2005 *Metode adecvate în etnologia urbană* în *Sinteze 1994-2008*, volum editat de Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, București, 2009: 687-690.

Pop, Mihai *Călușarii români la Londra și realitatea folclorică a Bucureștilor* (1938) în *Folclor românesc* vol.II, *Texte și interpretări*, ediție îngrijită de Nicolae Constantinescu și Alexandru Dobre, Ed.”Grai și Suflet – Cultura Națională”, București, 1998:10-16.

Notarea începe de la 1 p. acordat din oficiu